

Ключевые слова: модель, инновационного поведения студентов, инновационная компетентность, инновационный студент, технологии электронных мультимедийных изданий.

SUMMARY

Pushkar O., Sergiienko O. The model of the formation of innovative behaviour of the students of specialty «Technologies of electronic multimedia publications».

The article refers to the issue of the formation of innovative personality in modern society and the importance of the formation of innovative behaviour of the specialists in the sphere of multimedia technologies during their study in universities.

An innovative personality is a personality that creates modernity and influence on the process of social and economic development of the society. The scientists determine that the formation of an innovative personality is a complex process that requires serious efforts of modern education in overcoming the social, psychological and economic barriers. This suggests that the higher education should be modernized and it needs to do modelling of new pedagogical processes, using the new methods and technologies in the formation of innovative personalities, so it needs to determine what will be the pedagogical process of the formation of innovative behaviour and what methods will help the modern teacher. Therefore, the aim of this research is to develop a model of the formation of innovative behaviour of the students of specialty «Technologies of electronic multimedia publications» and also to choose those pedagogical conditions, methods and technologies that will give a positive result in the formation of an innovative personality.

The paper proposes and describes a model of the formation of innovative behaviour of the students of specialty «Technologies of electronic multimedia publications». The paper gives the definition of «innovative student» and «student's innovative behaviour». The author describes the pedagogical conditions of formation of the innovative behaviour of students and the basic components of the model of the formation of innovative behaviour of the students, which includes: the purpose and objectives, the approaches, the pedagogical conditions of the formation levels (psychological, competence and activity level), which include the formation of such components of innovative behaviour as the system of needs and values, innovative qualities of a personality, innovative competence and fixed in the minds pattern of innovative behaviour. In addition, the article presents the technologies, the forms of organization and teaching methods that will be used in the formation of behaviour and defined the expected result from the process of implementing this model in the educational process of the students of specialty «Technologies of electronic multimedia publications».

Key words: a model, innovative student's behaviour, innovation competence, an innovative student, technologies of electronic multimedia publications.

УДК 37.034: 377.5

Ю. О. Руденко

Сумський кооперативний технікум

АКТУАЛЬНІСТЬ ВИХОВАННЯ АКсіОЛОГІЧНОГО КОМПОНЕНТУ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ

У статті розглядається проблема формування інформаційної культури, значущість її складової – ціннісного компоненту, для студентів, які навчаються у вищих навчальних закладах I–II рівнів акредитації. Доведено актуальність поставленої проблеми, важливість її вирішення. Розкрито сутність головних цінностей людини, трансформація їх у інформаційному суспільстві. За допомогою комплексно-комбінованого методу досліджено ціннісні орієнтації студентів-першокурсників

Сумського кооперативного технікуму. Визначено поверхнєве ставлення до таких цінностей, як цінність творчості, цінність знань, цінність інформації. Намічено шляхи виховання аксіологічного аспекту в межах формування інформаційної культури.

Ключові слова: інформаційна культура, інформаційне суспільство, цінності, цінність інформації, ціннісні орієнтації.

Постановка проблеми. Сучасний історичний розвиток людства все частіше називають епохою інформаційного суспільства. Прогрес у такому суспільстві відбувається завдяки стрімкому нарощуванню інформаційно-технічного потенціалу та за умови залучення в інформаційно-орієнтовані сфери діяльності все більшої кількості людей. Інформаційна епоха поставила людські відносини на якісно новий інформаційний рівень, стала основою розвитку та позитивних зрушень у всіх галузях суспільного життя й задоволення потреб, зумовила розкриття та якнайкращу реалізацію громадянських прав і свобод особистості.

Процес інформатизації поширюється на всі сфери соціальної активності, включаючи повсякденне життя, дозвілля, професійну діяльність. Нових рис набуває й духовне життя людини, змінюється її світогляд, стиль мислення. Усі ці якості, знання, уміння людини знайшли своє відображення в такій характеристиці, яку було визначено як «інформаційна культура особистості» та яка є невід'ємним компонентом загальної культури [5; 9].

Підґрунтям культури особистості виступають морально-етичні, громадські, соціально-економічні, правові цінності. Провідні вчені-філософи зазначають, що природа культури визначається характером соціальних дій індивідів, основу яких складають цінності. П. Сорокін стверджує, що «саме цінність є фундаментом всякої культури» [11, 121], а А. Гусейнов говорить, що ціннісні орієнтації – це відображення у свідомості людини тих цінностей, які визнаються нею як стратегічні життєві цілі та світоглядні орієнтири [4, 67].

Трансформація суспільства в інформаційну епоху детермінувала світоглядні трансформації, у тому числі й трансформацію цінностей. Основними змінами відзначилося переміщення інтересів людини з духовної, інтелектуальної сфери в матеріальну, вивільнення від моральних ідеалів, заміна реальних відносин віртуальними, творчості – споживанням, а життя – грою, перетворення культу знань і освіченості на культ задоволення [8]. Переорієнтація цінностей призвела до ілюзорної за змістом поведінки, коли активність не передбачає відповідальності за прийняті рішення.

Зазначені зміни торкнулися всіх вікових верств суспільства, але найбільшого впливу набула молодь, найактивніша група населення, найзалежніша від інформаційно-комунікаційних засобів і глобалізації світу. Тому освіта, як осередок культури, навчання й виховання, що здійснюється професіоналами, повинна усвідомлювати реальну ситуацію, признавати її та намагатися змінити. Щоб уникнути небажаного психологічного й емоційного викривлення інформаційної свідомості молодих людей, щоб

сформувати в них стійкі цінності, значущі в інформаційному суспільстві, освітня система вищих навчальних закладів повинна визнати існуючу проблему та докласти певних зусиль для її вирішення. Дієвим шляхом вирішення проблеми є формування інформаційної культури в межах виховної системи та розгляд її не тільки з технічного боку зазначеного питання, а й з духовної та морально-етичної сторони.

Аналіз актуальних досліджень. Питання формування інформаційної культури активно розглядаються останнє десятиріччя. Ціннісний аспект означеної проблеми вивчали Т. Адорно, Р. Г. Апресян, В. Віндельбанд, Г. Ріккерт, О. Титаренко. Підходи до формування інформаційної культури досліджували А. Вітухновська, Н. Гендіна, В. Коган, О. Романишева. Сутність інформаційної культури як феномену загальної культури особистості висвітлена в роботах Т. Богданової, Н. Волкової, А. Столяревської, О. Ільків, М. Близнюк.

Метою статті є аналіз ціннісних орієнтацій у контексті інформаційного суспільства серед студентів, що навчаються у вищих навчальних закладів I–II рівнів акредитації та визначення шляхів виховання аксіологічного компоненту інформаційної культури.

Виклад основного матеріалу. Як зазначають філософи, цінності інформаційного суспільства не існують окремо від цінностей звичайного суспільства. Як і у звичайному суспільстві, в інформаційному утверджуються цінності свободи, прав людини, справедливості, гуманності, толерантності, відповідальності. Стрижневим цінностями інформаційного суспільства, як «суспільства знань» визнано інтелект, розум. Значущості та нового забарвлення набуває цінність інформації. Ідеться не про біологічну інформацію або інформацію в неживій природі, а змістовну інформацію, яка визначає соціокультурне життя людини, формує матеріальне середовище життєдіяльності та є основою міжособистісних взаємовідносин [8; 9].

До вищих навчальних закладів вступають майже дорослі люди, які вже мають певний сформований інформаційний світогляд, який базується на ціннісних уявленнях і переконаннях. Студенти, які вступають до ВНЗ I–II р.а. отримують професію молодшого спеціаліста за короткий термін – два, три роки. Педагогічним працівникам таких закладів необхідно максимально, у короткий термін ефективно застосовувати виховні методи, щоб дипломований спеціаліст став гармонійною інформаційно-освіченою людиною зі сформованим інформаційним світоглядом і певними навичками морально-етичної поведінки, здатної успішно співіснувати та професійно діяти в інформаційному середовищі. Логічно спочатку навчального року здійснювати діагностику існуючого стану інформаційної культури студентів-першокурсників, розглядаючи її як багатокомпонентний феномен.

Для діагностики аксіологічної складової інформаційної культури, тобто розуміння та пріоритети ціннісних орієнтацій студентів-першокурсників, доцільно використовувати комплексно-комбінований

метод. Така діагностика була здійснена серед студентів усіх спеціальностей Сумського кооперативного технікуму.

В анкеті був запропонований бланк зі списком базових цінностей, які треба було оцінити за 5-бальною шкалою за значущістю. Результати анкетування показали, що перші місця займають такі цінності як справедливість, любов до життя, відповідальність, гідність. 89 % студентів вважають, що одвічні людські цінності в епоху глобальної інформатизації суспільства не втрачають своєї актуальності й залишаються значущими незалежно від епохи розвитку людства, але моральні стандарти як норми в інформаційному суспільстві є результатом не самоорганізації норми, а дії інформаційних технологій на індивідуальну й масову свідомість. Цінності інформаційного суспільства (розум, освіченість, інтелект) у таблиці рангів зайняли останні позиції, що говорить про не усвідомлення їх значущості. За результатами анкетування було виявлено тенденції зміни ціннісної орієнтації в бік цінностей задоволення, потреб на поверхневий, найчастіше, розважальний досвід використання інформаційних технологій і електронних взаємостосунків не сформували інформаційну картину світу з її ціннісними категоріями, закономірностями, правилами й нормами.

Одночасно було проведене тестування на розуміння цінностей інформаційного світу. Результати тестування показали: невірно тлумачиться цінність свободи, цінність творчості. Студенти мають викривлене поняття про цінність інформації в інформаційному світі, недооцінюють роль інформації, закони її поширення.

Результати діагностики дали змогу стверджувати: сучасний студент-першокурсник має низьку інформаційну культуру, зокрема, недостатній розвиток інформаційного світогляду, слабку сформованість інформаційної поведінки, відсутність однорідної системи моральних цінностей. Небезпечною є відсутність раціонального інформаційного мислення, яке заміщено моделями поведінки, сформованими вміло спрямованими потоками інформації.

Дослідники інформаційного суспільства вважають, що причинами такої трансформації цінностей є втрата безпосереднього зв'язку людини з реальним світом; знецінення реального світу та втрата його чуттєвого сприйняття; втрата моральної відповідальності людини. Додамо, що недосконалість навчально-виховної системи, її локальність і розірваність у часі.

Роль вищого навчального закладу для формування інформаційних моральних цінностей особистості надзвичайно велика. Саме у ВНЗ, з його виховним потенціалом, з його можливостями надавати більш широке поле діяльності студент піднімається на вищий рівень особистісного розвитку, стає істинно інтелігентною особистістю. Виховна система формування інформаційної культури студентів повинна включати аксіологічний компонент, мати гуманістичний характер, бути безперервною та

послідовною. Її метою повинен стати образ ідеальної людини інформаційного суспільства, яка у своєму особистісному та професійному житті керується морально-етичними принципами, розуміє значущість і роль інформації, має раціональний інформаційний стиль мислення.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Аналізуючи вищесказане можна стверджувати, що стрімкий розвиток інформаційного суспільства відбувається не тільки завдяки нарощенню інформаційно-комп'ютерних технологій, а, насамперед, людському фактору. Духовна сфера людини, її світорозуміння, здатність до творчості, тобто високий рівень інформаційної культури, є рушійними силами інформаційного прогресу. Людині психологічно прийнятно мати ціннісні орієнтири, як базові, так і соціально значущі. Свідомі переконання, моральні установки керують поведінкою, взаємовідносинами, а, відтак, аксіологічний компонент відіграє важливу роль у гармонійному співіснуванні суспільства незалежно від його типу. Протиріччя в ціннісних орієнтаціях є причиною непослідовності й неадекватності в поведінці.

На освіту покладається важлива задача виховання, яка сьогодні поширюється й на виховання інформаційної культури, її аксіологічного компонента.

Визначимо етапи виховання ціннісних основ для навчальних закладів, що готують молодших спеціалістів:

- визначення базових цінностей інформаційного суспільства та їх включення у зміст виховання інформаційної культури студентів;
- виділення специфічних особливостей цінностей для студентів, які мають різну професійну спрямованість;
- діагностика й аналіз рівня сформованих цінностей (знання, усвідомлення, емоційне прийняття, переконання) та стратегія їх виховання;
- пошук засобів і методів залучення студентів до соціально значущих цінностей інформаційної культури з урахуванням їх майбутньої професії.

ЛІТЕРАТУРА

1. Баева Л. В. Информационная эпоха: метаморфозы классических ценностей / Л. В. Баева. – Астрахань : Издательский дом «Астраханский университет», 2008. – С. 22.
2. Барановська О. А. Інформаційні компетентності – випускникам XXI сторіччя / О. А. Барановська // Вісник післядипломної освіти. – Київ, 2009. – Вип. 1. – С. 215–216.
3. Герпшунский Б. С. Образовательно-педагогическая прогностика. Теория, методология, практика : учеб. Пособие / Б. С. Герпшунский. – М., 2003.
4. Гусейнов А. А. Философия, мораль, политика / А. А. Гусейнов. – М. : ИКЦ «Академкнига», 2002.
5. Данильчук Е. В. Проблема формування світоглядної компоненти інформаційної культури особистості при навчанні інформатики [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ito.Su>
6. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество, культура / М. Кастельс. – М. : ГУ ВШЭ, 2000.

7. Лапин Н. И. Проблема социокультурной трансформации / Н. И. Лапин // Вопросы философии. – 2007. – № 6.

8. Мантатова Л. В. Стратегия развития: Ценности новой цивилизации / Л. В. Манталова. – Улан-Удэ : ВСГТУ, 2004. – С. 242.

9. Рахманкулова Н. Ф. Новые-старые ценности человека информационной эпохи / Н. Ф. Рахманкулова // Информационная эпоха: проблема ценностей : сб. науч. работ. – М. : АМИ, 2007.

10. Романишина О. Інформаційна культура – складова загальної культури особистості / Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи : збірн. наук. праць Міжн. науково-практичної конф. – Хмельницький, 2005. – С. 89–91.

11. Сорокин П. Человек. Цивилизация. Общество / П. Сорокин. – Издательство политической литературы Серия: Мыслители XX века. 1992. – С. 156.

РЕЗЮМЕ

Руденко Ю. А. Актуальность воспитания аксиологического компонента информационной культуры студентов.

В статье рассматривается проблема формирования информационной культуры, значимость ее составляющей – ценностного компонента, для студентов, обучающихся в высших учебных заведениях I–II уровней аккредитации. Доказана актуальность поставленной проблемы, важность ее решения. Раскрыта сущность главных ценностей человека, трансформация их в информационном обществе. С помощью комплексно-комбинированного метода исследованы ценностные ориентации студентов-первокурсников Сумского кооперативного техникума. Определено поверхностное отношение к таким ценностям, как ценность творчества, ценность знаний, ценность информации. Намечены пути воспитания аксиологического аспекта в рамках формирования информационной культуры.

Ключевые слова: информационная культура, информационное общество, ценности, ценность информации, ценностные ориентации.

SUMMARY

Rudenko Y. The relevance of education axiological component of information culture of the students.

Informational development of the society cannot but provoke the formation of the new value orientations. In this regard, the identification of specific value orientations of the students is certainly relevant. With the help of complex combined method the value orientation of the first-year students of Sumy Cooperative College was investigated.

Thus, the results of social and cultural studies of value orientations of the youth in the information society have showed changing values towards entertainment.

It has been revealed that both are prone to rapid renewal. The powerful information and communication technologies respond quickly and on the volume and the quality of the evolving information, at the same time, they accumulate and become not only an essential social resource, but also the mechanism of forming a new hierarchy of values in the information society.

This paper deals with the problem of the formation of information culture of the students, in particular, the importance of values component. The urgency of the problem, the importance of its solution is defined. The essence of the main human values, transformation them in the information society is given. The value of information and knowledge as the new value categories is determined. The analysis of value orientations of the students, the ways education axiological aspect within the formation of information culture is presented.

The stages of education values are the following:

- *definition of the basic values of the information society and the inclusion of content information culture education students;*

- *allocation of the specific features values for the students with different professional orientation;*

- *diagnosis and analysis of existing values (knowledge, awareness, emotional acceptance, belief) and the strategy of education;*

- *search tools and techniques to attract the students to socially relevant information culture values with regard to their future profession.*

The role of higher education institutions to form the moral values of the individual information is extremely high. It is in high school with its educational potential, with its capability to provide a wide range of the students' activities to a higher level of personal development a person is becoming truly educated.

Key words: *information culture, information society, values, value of information, values.*

УДК 37.091.12+37.013.75

С. І. Стрілець

Чернігівський національний педагогічний
університет імені Т. Г. Шевченка

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ЗАСОБАМИ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

У статті розглянуто особливості організації навчального процесу під час вивчення дисципліни «Інноваційні педагогічні технології у вищій школі». Представлено авторську методуку підготовки майбутнього вчителя початкових класів засобами інноваційних технологій із викладання курсу. Названо базові положення запропонованої методуки. Зазначено, які теоретичні та практичні навички мають бути сформовані; наведено технологічну карту дисципліни, де описано різні рівні оцінки очікуваних результатів. Детально схарактеризовано елементи робочої програми курсу. Підкреслено, що міждисциплінарне поле знань формується на базі так званих суміжних дисциплін, спрямованих на формування інтегрального знання на базі єдиного понятійного апарату.

Ключові слова: *підготовка вчителя початкових класів, дисципліна «Інноваційні педагогічні технології у вищій школі», засоби інноваційних технологій, методичне забезпечення, технологічна карта.*

Постановка проблеми. Однією з проблемних ситуацій у системі вищої освіти є вирішення протиріччя між значним ростом зацікавленості викладачів вишів до засобів інноваційних технологій, з намаганням використовувати їх у своїй професійній діяльності та недостатньою розробленістю науково-методичних засад підготовки майбутнього вчителя початкових класів до впровадження інноваційних технологій навчання, на що звернено також увагу у Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки [3].

Аналіз актуальних досліджень. Науковцями з'ясовано, що одним із перспективних практичних утілень інноваційних моделей навчання є технологічний підхід, проаналізований у роботах В. П. Беспалька, В. В. Гузеєва, М. В. Кларіна, О. Б. Єпішевої, В. Ф. Любичевої, В. М. Ченціва. Визначено, що технології проектування та конструювання навчального